

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра політичних теорій

Серія: Навчально-методичні посібники

**А.І. СУШКО,
Т.М. КРАСНОПОЛЬСЬКА**

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Навчально-методичний посібник

*Для студентів
вищих навчальних закладів
(очної форми навчання)*

Одеса
Фенікс
2018

Автори:

Сушко А.І. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

Краснопольська Т.М. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

**Рекомендовано до друку
на засіданні кафедри політичних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 15 від 23 квітня 2018 року).**

Сушко А.І.

Історія української культури : навч.-метод. посібник /
А.І. Сушко, Т.М. Краснопольська. – Одеса : Фенікс,
2018. – 62 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).

Навчально-методичний посібник призначений для надання допомоги студентам, які вивчають дисципліну «Історія української культури».

У посібнику викладено зміст навчальної дисципліни за темами лекцій та практичних занять, практичні завдання з курсу, перелік тем для самостійної роботи, питання для перевірки знань з навчальної дисципліни, перелік тем рефератів, список рекомендованої літератури.

Посібник підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми вищої освіти в галузі знань 08 «Право» та 05 «Соціальні та поведінкові науки», а також рекомендовано використовувати у навчальній роботі при підготовці фахівців за такими рівнями вищої освіти – бакалаврський рівень.

© Сушко А.І.,
Краснопольська Т.М., 2018
© Оформлення ПП «Фенікс», 2018

I. ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» є розвиток української культури від давніх часів до сьогодення як процес поступового духовного самоусвідомлення і збагачення української нації; культурні та мистецькі надбання народів, які проживали і проживають на території України.

Вивчення процесів, що відбувалися в українській культурі впродовж історичного часу, має надзвичайно важливе значення для формування та розширення у студентів наукового світогляду, високих моральних якостей, підвищення загальнокультурного рівня, освоєння національних і загальнолюдських цінностей.

Специфічною особливістю курсу історії української культури є його значний виховний потенціал, що дає можливість реалізувати в навчально-виховному процесі низку важливих завдань, зокрема таких, як виховання національної свідомості, формування моральних і естетичних потреб та здатності зберігати й охороняти культурні здобутки України.

Вивчення дисципліни орієнтує студентів на поважне ставлення до національно-культурних досягнень, допомагає усвідомлювати глибинні зв'язки української культури зі світовим культурним простором.

Програма побудована за історико-хронологічним принципом і охоплює найсуттєвіші явища української культури.

Виклад матеріалу подається за основними етапами розвитку матеріальної культури та духовного життя – від первісного суспільства та появи перших цивілізацій до XXI століття. При цьому акцент переноситься на виявлення багатоплановості національних культур як цілісного організму. Все це створює уявлення про поступальний рух людської цивілізації. Знання історії культури дозволяє кожному студенту засвоїти духовний досвід минулого, співставити його з власним досвідом, прилучитися до загальнолюдських духовних цінностей.

Розглядаючи українську культуру як цілісне своєрідне, унікальне явище в контексті європейського культурного простору, взаємодії з іншими культурними регіонами підкреслюється, що саме буття України на стику культур зумовило її зв'язок із загальносвітовим

історико-культурним простором. Тому лише в контексті світових процесів українська культура являє нам своє покликання й гуманістичне значення.

Мета навчальної дисципліни – цілісний розгляд культури України за історичним принципом як складової світового культурного процесу та формування системи знань про закономірності культурного процесу на основі дослідження культурологічних теорій та розгляду практики.

Основними завданнями вивчення дисципліни:

- оволодіння основними поняттями та категоріями культурології, їх використання в історичному аспекті та повсякденному житті;
- знайомство з культурологічною думкою в її історичному розвитку;
- виявленні характеристик культурно-історичних типів;
- визначення передумов та засад культури, її виникнення, тенденцій розвитку та основних закономірностей функціонування;
- розгляд багатомістової історії української культури, розкриття основних етапів її розвитку;
- розкриття специфіки української культури, визначення її місця та ролі у сучасному світовому культурному просторі;
- сприяння збагаченню духовного світу студентів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення культурної спадщини, власній участі в культурному будівництві в Україні;
- визначення особливостей та тенденцій розвитку вітчизняної культури XXI ст., аналіз стану сучасних течій, молодіжних субкультур та контркультурних відгалужень;
- ознайомлення студентів з найкращими зразками культурної спадщини України.

Навчальний курс повинен сприяти адекватному розумінню проблем сучасної культури та вмінню їх аналізувати; висвітлити проблеми розвитку української культури в контексті світової, аналіз культур в їх взаємозв'язку.

На вивчення навчальної дисципліни

відводиться наступна кількість годин за факультетами:

- 60 годин / 2 кредити ECTS – на Факультеті прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) та Факультеті цивільної та господарської юстиції;

- 90 годин / 3 кредити ECTS – на Факультеті адвокатури;
- 120 годин / 4 кредити ECTS – на Факультеті міжнародних відносин;
- 180 годин / 6 кредитів ECTS – на Соціально-правовому факультеті;
- 150 годин / 5 кредитів ECTS – на Судово-адміністративному факультеті та Факультеті психології, політології та соціології (спеціальність 054 «Соціологія»).
- 240 годин / 8 кредитів ECTS – на Факультеті психології, політології та соціології (спеціальність 052 «Політологія»);

Підсумковою формою контролю є:

- залік – на Факультеті прокуратури та слідства (кримінальної юстиції), Факультеті цивільної та господарської юстиції;
- екзамен – на Соціально-правовому факультеті, Факультеті міжнародних відносин, Судово-адміністративному факультеті, Факультеті адвокатури та на Факультеті психології, політології та соціології (спеціальності 052 «Політологія» та 054 «Соціологія»).

II. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історія української культури» є однією зі складових програми підготовки бакалаврів галузі знань 08 «Право» та 05 «Соціальні та поведінкові науки» є важливою частиною підготовки освіченого фахівця.

Успішне вивчення курсу «Історія української культури» передбачає освоєння студентами лекційного матеріалу, його закріплення та поглиблення на практичних заняттях, самостійне вивчення навчальної, наукової та нормативної літератури.

Основним видом навчальних занять є лекції, призначені для засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекція – це аудиторне заняття з курсом або його частиною (поток), що проводять провідні викладачі – лектори (професори та доценти) навчального закладу, а також провідні вчені або спеціалісти, запрошені для читання лекцій, що містять основні положення навчальної або спеціальної дисципліни, їх теоретичні проблеми, в тому числі новітні наукові досягнення. Тематику курсу лекцій наведено у тематичному плані навчальної дисципліни.

Основними завданнями, що визначають напрямок лекційних занять, є: характеристика структури теми; розкриття змісту категоріального апарату теми; висвітлення зв'язку теорії з практикою.

Лекція є теоретичною основою практичних занять, подальшого самостійного вивчення студентами курсу.

Самостійну роботу студента над лекцією умовно поділяють на три основні етапи:

- 1) підготовка до лекції, що відбувається заздалегідь і передбачає ознайомлення з рекомендованою навчальною літературою за конкретною темою, що її викладатимуть на лекції;
- 2) сприйняття і конспектування лекції, що полягає в засвоєнні усного матеріалу і його коротких записів (конспектуванні). При конспектуванні необхідно в результаті «переробки» інформації виділити основну думку лектора і стисло її викласти. Лекція не підлягає дослівному запису, за винятком формулювань, визначень, імен, найменувань політико-правових актів та літератури, хронологічних і статистичних даних, підсумкових висновків за темою;

- 3) подальша робота над лекцією, що передбачає додаткове доопрацювання конспекту на основі самостійного вивчення рекомендованої нормативної, навчальної та наукової літератури.

Практичні заняття, які проводять з академічною групою, є логічним продовженням лекційного курсу. На них поглиблюють, закріплюють та деталізуються знання, отримані під час лекції і в результаті самостійної роботи.

Практичні заняття спрямовані на підвищення теоретичного рівня знань у сфері історії української культури, більш поглиблене вивчення складних або дискусійних питань відповідної теми, на поточний контроль засвоєння знань, умінь, навичок студентів.

Практичному заняттю має передувати підготовка студента за завчасно визначеним планом. Для цього необхідно:

- вивчити і доповнити конспект лекції з даної теми;
- вивчити рекомендовані політико-правові акти, навчальну та наукову літературу;
- скласти конспект або тези відповіді за найбільш складними питаннями заняття;
- вміло використовувати вивчений матеріал при відповідях.

Студент на практичному занятті має продемонструвати знання теоретичного матеріалу, здатність використовувати його при вирішенні практичних завдань, уміння ясно та аргументовано висловлювати свої думки в усній та письмовій формі, оперуючи термінологією.

Під час проведення практичних занять викладач використовує такі форми: вільне обговорення питань плану заняття в академічній групі; індивідуальна співбесіда з кожним студентом; виконання письмових, в тому числі контрольних, робіт; заслуховування доповідей, рефератів з найбільш складних питань і їх подальше колективне обговорення в групі тощо.

Практичні заняття є також одним із видів поточного контролю за успішністю освоєння студентами навчального матеріалу. На кожному занятті викладач оцінює ступінь підготовки студента з теми. Підсумкові оцінки вносять до журналу обліку успішності.

Метою практичних занять є: навчання застосуванню теоретичних положень у практичній діяльності; вироблення навичок самостійної роботи студента; розвиток професійної свідомості та мислення.

Важливими формами навчальних занять є індивідуальні навчальні заняття, консультації.

Індивідуальні навчальні заняття організують з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей. До видів індивідуальних завдань з курсу «Історія української культури» належать реферати, доповіді, презентації та тестові завдання.

Самостійна робота студента є однією з основних форм організації навчання, основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових аудиторних занять час.

Мета самостійної роботи – закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих на лекційних та практичних заняттях. У процесі самостійної роботи у студентів формуються індивідуальні вміння та навички самостійного засвоєння навчальної та наукової літератури, нормативних джерел, використання сучасних інформаційних засобів і технологій.

Для підвищення ефективності самостійної роботи студента доцільно її планування. Планування та організація самостійної роботи мають ґрунтуватися на достовірній інформації згідно з такими позиціями: вид роботи (наприклад, підготовка до лекції, практичних занять); трудомісткість процесу підготовки (з урахуванням індивідуальних здібностей і особистісних якостей студента); форми і методи навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення виду самостійної роботи; місце і форма виконання самостійної роботи (наприклад, у бібліотеці, спеціалізованому навчальному кабінеті, комп'ютерному класі, вдома; письмово, усно тощо); форми і способи контролю виконання самостійної роботи студента; необхідний і достатній обсяг часу за диференційованими нормативами щодо кожного виду самостійної роботи.

Особливість самостійної роботи полягає в необхідності самостійного, творчого пошуку та аналізу інформації на відміну від порівняно пасивного її сприйняття на лекційних заняттях. Це дає змогу розширити обсяг інформації з теми, отримати системне уявлення з конкретного питання. Під час самостійної роботи з навчальної, наукової та нормативної літератури студент збагачує свої знання, фактично створюючи власну систему знань за певною темою.

До видів самостійної роботи віднесені підготовка презентації в рамках теми практичного заняття, а також підготовка презентації на тему «Культурні діячі та пам'ятки мого краю».

Результати, отримані студентами на практичних заняттях, враховують під час проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Формою такого контролю з навчальної дисципліни «Історія української культури» є залік або екзамен (в залежності від факультету). Результати заліку оцінюють за двобальною шкалою – «зараховано» і «не зараховано». Результати складання екзаменів оцінюють за чотирибальною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Критерії оцінювання знань студентів:

5 (відмінно) – студент вільно висловлює думки, реалізує творчі здібності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації та використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях;

4 (добре) – студент вільно володіє теоретичним та нормативним матеріалом, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача;

3 (задовільно) – студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень;

2 (незадовільно) – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи) практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Результати заліку або екзамену вносять до залікової або екзаменаційної відомості та залікової книжки студента.

Студента вважають допущеним до заліку або екзамену лише за умови виконання всіх видів робіт, передбачених планом навчальної дисципліни.

Екзамен проводять за білетами, які затверджує кафедра. Кожен екзаменаційний білет з навчальної дисципліни містить, як правило, три питання (або завдання) з різних тем навчальної програми.

ІІІ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	5	1	1	3
2.	Осмислення культури: історичні етапи, теорії	5	1	1	3
3.	Витоки української культури	7	2	2	3
4.	Культура Київської Русі	5	—	2	3
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	8	2	1	5
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	6	—	1	5
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	7	2	2	3
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	6	2	1	3
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	4	—	1	3
10.	Культура України в сучасних умовах	7	2	2	3
Всього		60	12	14	34
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК					

Факультет цивільної та господарської юстиції

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	4	1	—	3
2.	Осмислення культури: історичні етапи, теорії	5	1	—	4
3.	Витоки української культури	7	2	2	3
4.	Культура Київської Русі	6	—	2	4
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	6	2	-	4
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	6	—	2	4
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	7	2	2	3
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	7	2	1	4
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	5	—	1	4
10.	Культура України в сучасних умовах	7	2	2	3
Всього		60	12	12	36
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК					

Судово-адміністративний факультет

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	12	2	2	8
2.	Осмилення культури: історичні етапи, теорії	14	2	2	10
3.	Витоки української культури	18	4	4	10
4.	Культура Київської Русі	16	2	4	10
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	14	2	2	10
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	14	2	2	10
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	18	4	4	10
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	14	2	2	10
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	14	2	2	10
10.	Культура України в сучасних умовах	16	2	4	10
Всього		150	24	28	98
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Соціально-правовий факультет

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	16	2	2	12
2.	Осмилення культури: історичні етапи, теорії	16	2	2	12
3.	Витоки української культури	20	4	4	12
4.	Культура Київської Русі	18	2	4	12
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	18	2	4	12
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	20	4	4	12
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	20	4	4	12
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	18	2	4	12
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	16	2	2	12
10.	Культура України в сучасних умовах	18	2	4	12
Всього		180	26	34	120
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Факультет міжнародних відносин

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	10	2	2	6
2.	Осмилення культури: історичні етапи, теорії	10	2	2	6
3.	Витоки української культури	14	4	2	8
4.	Культура Київської Русі	12	2	2	8
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	12	2	2	8
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	12	2	2	8
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	14	2	4	8
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	12	2	2	8
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	12	2	2	8
10.	Культура України в сучасних умовах	12	2	2	8
Всього		120	22	22	76
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Факультет адвокатури

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	7	1	1	5
2.	Осмилення культури: історичні етапи, теорії	7	1	1	5
3.	Витоки української культури	10	2	2	6
4.	Культура Київської Русі	10	—	2	8
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	9	1	2	6
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	9	1	2	6
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	10	2	2	6
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	10	2	2	6
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	9	2	1	6
10.	Культура України в сучасних умовах	9	2	1	6
Всього		90	14	16	60
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Факультет психології, політології та соціології
(спеціальність 052 «Політологія»)

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	24	4	4	16
2.	Осмилення культури: історичні етапи, теорії	24	4	4	16
3.	Витоки української культури	24	4	4	16
4.	Культура Київської Русі	24	4	4	16
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	24	4	4	16
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	24	4	4	16
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	24	4	4	16
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	24	4	4	16
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	24	4	4	16
10.	Культура України в сучасних умовах	24	4	4	16
Всього		240	40	40	160
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Факультет психології, політології та соціології
(спеціальність 054 «Соціологія»)

№ теми	Назва теми	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури	10	2	2	6
2.	Осмислення культури: історичні етапи, теорії	18	4	2	12
3.	Витоки української культури	18	4	4	10
4.	Культура Київської Русі	14	2	2	10
5.	Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український Ренесанс	14	2	2	10
6.	Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.	14	2	2	10
7.	Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.	16	4	2	10
8.	Розвиток культури України на рубежі XIX – XX ст.	14	2	2	10
9.	Умови розвитку культури України в 30–80-х рр. XX ст.	14	2	2	10
10.	Культура України в сучасних умовах	18	2	4	12
Всього		150	26	24	100
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тема 1. Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури

Предмет курсу «Історія української культури». Методологічні за-
сади вивчення історії української культури.

Поняття культури. Еволюція поглядів на культуру в європейській
культурологічній думці. Сучасне розуміння категорії «культура».

Методи аналізу культурних об'єктів. Основні підходи до вивчен-
ня культури: антропологічний, соціологічний, філософський, аксіо-
логічний (ціннісний), формаційний.

Структурні частини культури залежно від видів діяльності – ма-
теріальна, духовна; залежно від носіїв – світова, національна, суб-
культура. Форми культури – елітарна, масова, народна. Умовність
поділу культури на матеріальну і духовну.

Функції культури у суспільстві: пізнавальна, інформативна, аку-
мулятивна, світоглядна, комунікативна, регулятивна, аксіологічна,
виховна. Закони існування і розвитку культури.

Поняття культурного процесу та його закономірності. Аналіз
основних концепцій культурно-історичного процесу.

Співвідношення культури і суспільного прогресу, культури і при-
роди, культури і цивілізації.

Класифікація культури за сферами діяльності людини (духовна і
матеріальна) та на основі носіїв (національна та світова). Культурні
цінності, їх значення в історії та сучасності людства.

Тема 2. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

Головні підходи до класифікації еволюції культури. Поняття
«культурний прогрес» та «культурний процес», їх різні тлумачення.
Проблеми наступництва та спадковості у культурі.

Основні етапи теоретичного осягнення культур. Мислителі Ста-
родавньої Греції та Риму про культуру. Розуміння культури в епоху
Середньовіччя. Осмислення культури в епоху Відродження. Пробле-
ми культури в Новий час. Просвітницька концепція культури.

Основні наукові школи в культурології. Суспільно-історична школа (О. Шпенглер, А. Тойнбі, Н.Я. Данилевський). Соціологічна школа (Т. Еліот, П.А. Сорокін). Натуралістична школа (З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм). Символічна школа (Ф. де Соссюр, Е. Кассіер, К. Леві-Строс).

«Філософія життя» (В. Дільтей, Г. Зіммель, Ф. Ніцше).

Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт). Структурний функціоналізм в культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Стросс).

Ігрова концепція культури (І. Хейзінга, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Фінк).

Теорія «осьового часу» К. Ясперса.

Українська культурологічна думка в системі знань. Тлумачення культури в різні історичні періоди, внесок українських учених (Г. Сковороди, Д. Антоновича, І. Крип'якевича та ін.) в її наукове обґрунтування.

Тема 3. Витоки української культури

Витоки культури найдавнішого населення на теренах України. Період палеоліту. Поява найдавніших людей. Освоєння людьми теренів України. Особливості археологічних культур.

Вдосконалення виробництва крем'яних та кам'яних знарядь праці. Стоянки первісних людей. Пізньопалеолітичні житла. Основні заняття людини. Початки приручення тварин. Перехід від полювання та збиральництва до скотарства і землеробства. Вироби з кістки, рогу і каменю.

Диференціація соціальних взаємин (сім'я, рід та плем'я). Початки релігійних уявлень і вірувань. Культові дійства. Поява найдавнішого образотворчого та музичного мистецтва. Характерна особливість палеолітичної пластики.

Трипільська культура. Культура неоліту та епохи міді-бронзи. Автохтонна мисливська культура. Перші землеробські племена на теренах України.

Археологічні пам'ятки, віднайдені біля с. Трипілья Київської області. Територіальне розташування трипільської культури. Пам'ятки трипільської культури в Україні.

Культура землеробства та інші види господарської діяльності трипільців. Суспільна організація трипільців. Домашні промисли та общинні ремесла (кушнірство, прядіння і ткацтво).

Витоки традицій української народної архітектури у пам'ятках трипільського будівництва, протоміста. Технічний і художній рівень керамічного виробництва. Живопис трипільців. Семантика живописно-орнаментальних мотивів. Антропоморфна пластика. Світове значення культури Трипілля.

Скіфо-сарматська культура. Період і територія поширення археологічної культури скіфського типу. Побут, звичаї і традиції царських скіфів і скіфів-орачів. Скіфські поховання.

Скіфо-сарматське мистецтво. Архітектура та будівництво Скіфії. Пластика і художні вироби кіммерійців, скіфів, сарматів. Цивілізаційні системи на тодішніх українських землях: скотарсько-хліборобсько-степова і антично-полісно-міська.

Поширення здобутків середземноморської культури. Розвиток античної культури і мистецтва на теренах України VI-IV ст. до н.е. Культура античних міст-полісів Північного Причорномор'я. Архітектура, скульптура, малярство.

Давньослов'янська культура V-VII ст.: празько-корчацька, пеньківська і колочинська. Особливості житлобудівництва, зняряд праці, кераміки, поховальної обрядовості.

Східнослов'янські об'єднання племен на території України, їх духовна і матеріальна культура. Житлобудування, ремісниче та сільськогосподарське виробництво.

Тема 4. Культура Київської Русі

Початки держави східних слов'ян. Розвиток культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період). Князь Володимир та процес прийняття християнства.

Розквіт культури Київської Русі. Церкви і монастирі як осередки культурного життя. Київська Свято-Успенська Печерська Лавра. «Печерський патерик». Роль українських святих у культурному піднесенні нації.

Виникнення писемності, розвиток освіти та науки. Писемні пам'ятки Княжої доби. Досягнення культури за Ярослава Мудрого:

монументальне будівництво, освіта, наука, мистецтво. Особливості музично-видовищного мистецтва.

Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави. Розвиток сільського господарства, солеварних промислів, торгівлі. Фортифікаційна і будівельна діяльність князів. Роль Данила Галицького в культурному піднесенні князівства. Літописання та книгописні майстерні в Галицькій землі. Галицько-Волинський літопис.

Кам'яна сакральна архітектура Чернігова і Новгород-Сіверського. Іконописні традиції Галицько-Волинської та Чернігівської земель.

Синтез в культурі слов'янської спадщини і культурних зв'язків з Візантією, Західною і Центральною Європою та країнами Сходу.

Тема 5. Культура Русі-України (сер. XIV-XVII ст.). Український Ренесанс

Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого князівства Литовського та королівства Польського (сер. XIV – сер. XVI ст.). Головні події культурного життя в українських землях.

Феномен українського Ренесансу: умови формування, специфіка та періодизація. Релігійний чинник в еволюції української культури XV – першої половини XVII ст. Діяльність культурно-освітніх осередків.

Розвиток української мови як важливий чинник поступу національної культури. Усна народна творчість. Обрядова поезія та героїчний епос України. Релігійна та світська література.

Джерела та прояви культурно-національного відродження в Україні на зламі XVI – XVII ст.

Традиції архітектури кінця XIV – середини XVI ст. Готичний стиль в культовій архітектурі. Оборонне будівництво. Стиль Ренесансу в архітектурі та скульптурі другої половини XVI – початку XVII ст.

Традиції іконопису. Книжкова мініатюра та графіка. Монастирі як центри книгописання.

Початок українського книгодрукування.

Наука і освіта. Культурно-освітнє значення братських шкіл. Започаткування традицій вищої школи в Україні.

Тема 6. Стан культури України в II половині XVII-XVIII ст.

Формування моделі української культури Нового часу. Визвольна війна як детермінанта формування нових культурних цінностей.

Формування української козацької держави і розвиток національної культури. Культурно-національна еліта Козацької доби. Внесок у розвиток української культури гетьмана Івана Мазепи.

Становлення української історії в творчості козацької інтелектуальної еліти.

Монастирі як осередки освіти, науки, літописання, книжності, друкарства, образотворчого мистецтва, музики.

Розвиток освіти та наукових знань в Україні у другій половині XVII – поч. XVIII ст. «Золота доба» Києво-Могилянської академії.

Особливості літературної діяльності. Г.С. Сковорода як визначна постать української барокової культури.

Стиль бароко в українському мистецтві. Розвиток світської та релігійної архітектури. Розквіт скульптури в Україні. Монументальний та станковий живопис. Творчість іконописців Івана Рутковича та Йова Кондзелевича.

Музична культура і театральне мистецтво періоду українського бароко.

Тема 7. Національно-культурне життя України наприкінці XVIII–XIX ст.

Національно-культурне відродження слов'янських народів кінця XVIII – початку XX ст.: поняття та періодизація. Основні риси культурно-національного відродження в Україні (перша третина XIX ст.). Проблема формування української нації. М. Грох і поняття національно-культурного відродження.

«Енеїда» І. Котляревського – початок нового українського відродження.

Тенденції розвитку освіти, науки, літератури та мистецтва. Художні стилі й естетичні напрями: класицизм, романтизм, реалізм, модернізм.

Український романтизм. Кирило-Мефодіївське братство, його культурно-освітнє значення. Україноцентризм творчості М. Костомарова, П. Куліша.

Творчість Т. Шевченка проти національного та соціального поневолення рідного народу. Київська громада: В. Антонович, М. Драгоманов, М. Лисенко, Т. Рильський у культуротворчих процесах.

Зв'язок народного та професійного мистецтва. Декоративно-прикладне та ужиткове мистецтво. Центри українського образотворчого мистецтва: Київ, Харків, Одеса, Львів. Розвиток мистецьких шкіл. Стильові та жанрові особливості українського живопису. Творчість митців народницького реалізму.

Розвиток музичного мистецтва. М. Лисенко – засновник української класичної музики.

Розвиток драматургії і театрального мистецтва. Театр корифеїв. Видатні актори М. Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський

Національно-культурний рух в західноукраїнських землях. Українське шкільництво та культурне життя галичан. Вплив європейської культури на літературу, архітектуру та образотворче мистецтво краю.

Формування української національної ідеї. Реформа 1861 року та зміна соціокультурної ситуації в Україні. Політичний етап українського національного відродження. Поєднання культурно-просвітницьких та політичних ідей.

Тема 8. Розвиток культури України на рубежі XIX–XX ст.

Суспільно-політичні обставини формування модерної української культури.

Нові явища у світовій та вітчизняній культурі кінця XIX – початку XX ст.

Культурне життя Східної та Західної України на початку XX ст. Розвиток вітчизняної науки на рубежі XIX – XX ст. Створення Української Академії наук, наукові досягнення В. Вернадського, Д. Багалія, М. Кащенко, О. Фоміна та ін.

М. Грушевський, його громадська і наукова діяльність.

Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст. Модерністські течії: імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм,

абстракціонізм, супрематизм. Модерністський живопис і скульптура початку ХХ ст. («український авангард»). Творчість митців, орієнтованих на новітні європейські напрями (Г. Нарбут та його учні). Засновники нових течій у світовому мистецтві (О. Архипенко, К. Малевич, О. Богомазов, В. Пальмов, М. Бойчук)

Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні.

Коренізація в СРСР та політика українізації як одна із складових її проведення.

Розмаїття літературних напрямів, численні письменницькі групи: пролетарські «Плуг» (П. Панч, А. Головка, С. Пилипенко) і «Гарт» (В. Елан-Блакитний, М. Хвильовий, В. Сосюра); неокласици (М. Зеров, М. Рильський, М. Драй-Хмара), символісти (П. Тичина) і футуристи (Михайль Семенко, Гео Шкурупій).

Значення театрального мистецтва в культурному житті України цього періоду. Драматургія В. Винниченка та М. Куліша. Творча діяльність Леся Курбаса в еволюції українського театру. Новаторство Мистецького об'єднання «Березіль».

Український кінематограф. О. Довженко як кінорежисер світового рівня.

Пошуки національного стилю в малярстві та архітектурі. Мистецькі погляди М. Бойчука та його школа.

Тема 9. Умови розвитку культури України в 30-80-х рр. ХХ ст.

Українська культура в умовах тоталітарного режиму. Репресії проти української інтелігенції. Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців.

Особливості розвитку культури України кінця 1930-х р.: дослідження в фундаментальних науках (фізиці, математиці), відсутність свободи творчості в літературі та мистецтві, стиль соцреалізму.

Наука та освіта, преса і радіо, театр і кіно, образотворче мистецтво під час війни. Акції, спрямовані проти творчої інтелігенції, вилучення з бібліотек книг українських політичних діячів і письменників.

Поява нових творів літератури і драматургії (А. Малишко, О. Гончар, М. Бажан, Остап Вишня та ін.). Творчість композиторів Г. Май-

бороди, С. Людкевича та ін. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва.

Культурне життя в повоєнний період. Хрущовська «відлига» (1953-1964 рр.). Шістдесятники: поети В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, М. Вінграновський, В. Стус, художники А. Горська, О. Заливаха, журналіст В. Чорновіл, історик В. Мороз, мистецтвознавець Б. Горинь, психолог М. Горинь та ін. Духовний опір тоталітаризму та утискам національної культури.

Новітня русифікація 1960–1980-х рр. Теорія злиття націй та її втілення в освіті, літературі, театрі, кінематографі.

Втрата національної свосвідності в архітектурі містобудування (масові житлові забудови).

Традиції українського народного живопису у творах Т. Яблонської та В. Зарецького. Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва (вироби народних майстрів).

Розквіт музично-естрадного мистецтва.

Творці української культури в еміграції.

Тема 10. Культура України в сучасних умовах

Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.

Культурні процеси в Україні після 1991 р. Основи законодавства про культуру, мови, освіти. Зміцнення зв'язків і співробітництва України з іншими державами.

Відродження історичної пам'яті, повернення забутих імен діячів культури і мистецтва.

Просвітницьке значення Спілки письменників України та її друкованих органів (газети «Літературна Україна», часописи «Вітчизна», «Дзвін» та ін.). Українська література: творчість, Л. Костенко, І. Драча, В. Дроза, І. Дзюби, Р. Федоріва, Р. Іваничука, В. Земляка, Ю. Мушкетика, П. Загребельного.

Театр і українське кіномистецтво в умовах незалежності. Відновлення та створення культурно-освітніх товариств («Просвіти», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Товариства української мови ім. Т. Шевченка та ін.), їх значення в культурному житті українців.

Актуальні проблеми культури України початку ХХІ ст.

Розвиток української культури в контексті сучасних течій та напрямків світової художньої культури.

Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності і їх вплив на стан сучасної української культури.

Феномен масової культури. Сучасні течії та напрямки в українській культурі.

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів вищої освіти
в галузі знань 08 «Право»

Тема 1. Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури

1. Культурологія в системі соціогуманітарних наук.
2. Сутність культури.
3. Структура та основні функції культури.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Культура і суспільний прогрес.
2. Культура як предмет наукового дослідження.

Тема 2. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

1. Становлення та етапи розвитку культурологічної думки.
2. Основні школи та концепції культурології.
3. Дослідження культури в Україні.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Особливості українського менталітету.
2. Співвідношення культури і цивілізації.

Тема 3. Витоки української культури

1. Культура первісного суспільства.
2. Трипільська культура.
3. Культура епохи раннього залізного віку (кіммерійці, скіфи, сармати).
4. Праслов'янський період в культурі України (венеди, склавини, анти).

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Стилiстичні особливості скіфського мистецтва.
2. Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Тема 4. Культура Київської Русі

1. Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).
2. Культура Київської Русі в період розквіту (X – I пол. XII ст.).
3. Культура Київської Русі сер. XII – сер. XIV ст.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Виникнення і поширення писемності та освіти у східних слов'ян.
2. Особливості розвитку культури Галицько-Волинського князівства (XII–XIV ст.)
3. Право в Київській Русі.

Тема 5. Культура Русі-України (сер. XIV-XVII ст.). Український ренесанс

1. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського та Польської держави (сер. XIV – сер. XVI ст.)
2. Культурно-національне відродження на рубежі XVI-XVII ст.
3. Українське козацтво як носій особливих форм культури.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Братства та їх культурно-освітня діяльність.
2. Гуманістична думка в Україні.

Тема 6. Стан культури України в II половині XVII-XVIII ст.

1. Історичні умови культурного життя українського народу після визвольної війни.
2. Освіта та наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
3. Стан української культури в XVIII ст.
4. Здобутки українського барокового мистецтва.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Культурно-освітня діяльність П. Могили.
2. Творчість Г. Сковороди.

Тема 7. Національно-культурне життя України наприкінці XVIII – XIX ст.

1. Основні риси культурно-національного відродження (1 третина XIX ст.)
2. Т.Г. Шевченко і культурне самоутвердження української нації.
3. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.
4. Література, музика та образотворче мистецтво 2 пол. XIX ст.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Поняття національно-культурного відродження та його періодизація.
2. Світогляд і творчість І. Франко, Л. Українки.
3. Український театр: аматорський, театр корифеїв.

Тема 8. Розвиток культури України на рубежі XIX-XX ст.

1. Суспільна думка на рубежі XIX–XX ст. (Східна та Західна Україна).
2. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст.
3. Національно-культурне піднесення 20-х років XX ст. в Україні.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Літературні течії та гуртки 20-х рр: ідейно-естетична боротьба.
2. Творчість О. Довженко та його місце у світовому кіно.

Тема 9. Умови розвитку культури України в 30-80-х рр. XX ст.

1. Культурний розвиток України в радянський період (30-50-ті роки).

2. Стан української культури в 60-80-х роках. Шістдесятники.
3. Культурно-творча робота української еміграції.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Система освіти в Радянській Україні.
2. Творчість діячів української культури II пол. XX ст. (на вибір).

**Тема 10. Культура України
в сучасних умовах**

1. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
2. Проблеми оновлення сучасної української культури.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Фольклор та сучасність.
2. Діяльність митців культури Одеси в сучасний період.
3. Масова та елітарна культура.

VI. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів вищої освіти
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Тема 1. Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури

1. Культурологія в системі соціогуманітарних наук.
2. Історія української культури як навчальна дисципліна: предмет та завдання.
3. Джерела та методи дослідження історії української культури.
4. Періодизація історико-культурного процесу в Україні. Українська культура як складова та невід'ємна частина світової культури.
5. Зміст та сутність поняття культури. Еволюція поглядів учених на поняття культури, сучасні інтерпретації.
6. Структура та основні функції культури.
7. Типологія культури.
8. Форми культури.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Культура і суспільний прогрес.
2. Культура як предмет наукового дослідження.

Тема 2. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

1. Становлення та етапи розвитку культурологічної думки.
2. Суспільно-історична школа в культурології.
3. Представники соціологічної школи про культуру.
4. Натуралістична школа культурології.
5. Символічна школа в культурології.
6. Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт). Структурний функціоналізм в культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Стросс).
7. Ігрова концепція культури (І. Хейзінг, Х. Ортега-і-Гассет).
8. Теорія «осьового часу» К. Ясперса.
9. Дослідження культури в Україні.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Особливості українського менталітету.
2. Співвідношення культури і цивілізації.

Тема 3. Витоки української культури

1. Сутнісні ознаки і періодизація первісної культури України.
2. Первісні релігійні вірування.
3. Трипільська культура.
4. Культура епохи раннього залізного віку (кіммерійці, скіфи, сармати).
5. Антична спадщина в українській культурі.
6. Праслов'янський період в культурі України (венеди, склавини, анти).
7. Етнокультурні проблеми походження українського народу.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Стилiстичні особливості скіфського мистецтва.
2. Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Тема 4. Культура Київської Русі

1. Формування культури східних слов'ян, її своєрідність (дохристиянський період).
2. Культура Київської Русі в період розквіту (X – першої пол. XII ст.).
3. Писемність та освіта часів Київської Русі.
4. Літописи, апокрифічна та агіографічна література, їх історичне та літературно-художнє значення.
5. Містобудування і архітектура.
6. Скульптура, живопис, декоративно-прикладне мистецтво Київської Русі.
7. Культура Київської Русі сер. XII – сер. XIV ст.
8. Мистецькі здобутки окремих князівств періоду феодальної роздробленості.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Виникнення і поширення писемності та освіти у східних слов'ян.

2. Особливості розвитку культури Галицько-Волинської Русі (XII–XIV ст.)
3. Право в Київській Русі.

Тема 5. Культура Русі-України (сер. XIV – XVII ст.). Український ренесанс

1. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського та Польської держави (сер. XIV – сер. XVI ст.)
2. Культурно-національне відродження на рубежі XVI-XVII ст.
3. Культурно-освітні центри в Україні. Острозька академія. Київський колегіум.
4. Поширення гуманістичних ідей в духовній культурі України доби Ренесансу.
5. Полемічна література. Рукописна і друкована книга.
6. Архітектура і образотворче мистецтво доби Ренесансу на території України.
7. Музична культура і театральне мистецтво України епохи Ренесансу (вертеп, шкільний театр, зародження української побутової драми).
8. Українське козацтво як носій особливих форм культури.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Братства та їх культурно-освітня діяльність.
2. Гуманістична думка в Україні.

Тема 6. Стан культури України в II половині XVII – XVIII ст.

1. Історичні умови культурного життя українського народу після визвольної війни.
2. Освіта та наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
3. Козацькі літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, П. Симонівського, В. Рубана.

4. Стан української культури в XVIII ст. Стильові особливості бароко та рококо.
5. Провідні школи живопису у XVIII столітті. Музичне мистецтво у XVIII столітті.
6. Драма та розвиток театру в Україні др. пол. XVII – XVIII ст.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Культурно-освітня діяльність П. Могили.
2. Творчість Г. Сковороди.

**Тема 7. Національно-культурне життя України
наприкінці XVIII-XIX ст.**

1. Основні риси культурно-національного відродження (1 третина XIX ст.).
2. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях.
3. Світський театр та нова українська драма, зародження професійного українського театру кінця XVIII ст.
4. Архітектура і скульптура (А. Меленський, І. Мартос).
5. Т. Г. Шевченко і культурне самоутвердження української нації.
6. Література, музика та образотворче мистецтво 2 пол. XIX ст.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

1. Поняття національно-культурного відродження та його періодизація.
2. Світогляд і творчість І. Франко, Л. Українки.
3. Український театр: аматорський, театр корифеїв.

**Тема 8. Розвиток культури України
на рубежі XIX-XX ст.**

1. Суспільна думка на рубежі XIX-XX ст. (Східна та Західна Україна).
2. Реалізм та модернізм в українському мистецтві на початку XX ст.
3. Модерністські течії: імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм, абстракціонізм, супрематизм. «Український авангард».
4. Національно-культурне піднесення 20-х років в Україні.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Літературні течії та гуртки 1920-х рр.: ідейно-естетична боротьба.
2. Творчість О. Довженко та його місце у світовому кіно.

Тема 9. Умови розвитку культури України в 30-80-х рр. Хх ст.

1. Культурний розвиток України в радянський період (30-50-ті роки)
2. Релігійне життя. Створення УАПЦ, Митрополит В. Липківський.
3. Розвиток української культури у Західній Україні під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Празька поетична школа.
4. Стан української культури в 60-80-х роках. Шістдесятники.
5. Кінематограф в Україні. С. Параджанов, Ю. Ілленко, І. Миколайчук.
6. Культурно-творча робота української еміграції.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Система освіти в Радянській Україні.
2. Творчість діячів української культури II пол. XX ст. (на вибір).

Тема 10. Культура України в сучасних умовах

1. Можливості та перспективи розвитку культури в умовах нової соціальної реальності.
2. Феномен масової культури в Україні. Поширення комерційних жанрів.
3. Розвиток сучасної української літератури.
4. Сучасне українське кіномистецтво і театр, образотворче та музичне мистецтво.
5. Проблеми оновлення сучасної української культури та її перспективи.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Фольклор та сучасність.
2. Діяльність митців культури Одеси в сучасний період.
3. Масова та елітарна культура.

VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Вступ до курсу «Історія української культури». Поняття культури

Культурологія як наука: становлення, цілі та завдання. Структура культурологічного знання.

Місце культурології в системі гуманітарних наук. Методи аналізу культурології на основі традицій та новацій в культурі.

Зміст та сутність поняття культури.

Основні підходи до визначення поняття «цивілізація». Співвідношення понять культура і цивілізація.

Структура культури, її основні компоненти. Взаємозв'язок і взаємодоповнення матеріальної і духовної культури.

Основні елементи культури як системи (звичаї, норми, цінності, знання, значення). Ціннісна природа культури.

Типологія культури.

Основні функції культури та їх сутність.

Соціальні форми існування культури. Поняття масової та елітарної культури. Сучасні молодіжні субкультури.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Культура, субкультура, контркультура, масова культура, елітарна культура, світова культура, національна культура, артефакт, цивілізація, етногенез.

Тема 2. Осмислення культури: історичні етапи, теорії

Культура як предмет історико-філософського аналізу. Основні етапи теоретичного осягнення культури.

Мислителі Стародавньої Греції та Риму про культуру.

Розуміння культури в епоху Середньовіччя.

Осмислення культури в епоху Відродження; передумови становлення культурологічної думки (гуманізм, антропоцентризм, історизм).

Проблеми культури в Новий час. Класична модель культури: просвітницька концепція культури; проблеми культури в німецькій класичній філософії.

Марксистська концепція культури.

Культурологічні теорії XIX-XX ст. Причини кризи класичної моделі культури.

Суспільно-історична школа (О. Шпенглер, Дж. Тойнбі, Н.Я. Данилевський).

Соціологічна школа (П. Сорокін, Т. Еліот).

Символічна школа (Ф. де Соссюр, Е. Кассіер, К. Леві-Строс).

Натуралістична школа та психоаналітична концепція культури (З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм).

Культурна антропологія (Е.-Б. Тайлор, Ф. Боас, А. Кребер, Л. Уайт).

Структурний функціоналізм в культурній антропології (Б. Малиновський, К. Леві-Строс).

Ігрова концепція культури (І. Хейзінг, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Фінк, Г. Гессе).

Теорія «осьового часу» К. Ясперса.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Концепція, теорія, наукова школа, суспільно-історична школа, соціологічна школа, натуралістична школа, символічна школа, антропологічна школа, аксіологічна теорія, ігрова концепція, концепція «осьового часу».

Тема 3. Витоки української культури

Сутнісні ознаки і періодизація первісної культури України.

Матеріальна та духовна культура стародавнього населення України (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт).

Первісні релігійні вірування.

В. Хвойко та відкриття Трипільської культури. Феномен Трипільської культури.

Духовна культура трипільців. Мистецтво

Антропоморфна пластика трипільців.

Культура мідно-бронзової та залізної доби (кіммерійці, скіфи, сармати). Особливості культури скіфів та сарматів.

Антична спадщина в українській культурі.

Культура давніх слов'ян.

Основні джерела вивчення культури східних слов'ян.

Черняхівська культура та її особливості.

Світогляд та релігія стародавніх слов'ян. Особливості релігійно-го культу східнослов'янських племен.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Автохтонність, палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, «палеолітичні венери», археологічна культура, трипільська культура, скіфи, кіммерійці, сармати, анти, пантеон, язичництво.

Тема 4. Культура Київської Русі

Особливості формування та основні етапи розвитку культури Київської Русі.

Вплив християнства на духовну культуру Київської Русі.

Матеріальна та духовна культура Київської Русі (книжна культура, архітектура та образотворче мистецтво тощо).

Києво-Печерська лавра та її роль у розвитку української культури.

Праця Іларіона Київського «Слово про Закон, Благодать і Істину» – перша пам'ятки філософської думки Київської Русі.

Основні культурні регіони в період розпаду централізованої держави, їх взаємовплив, культура Галицько-Волинської Русі.

Соціокультурні процеси та мистецькі здобутки Галицько-Волинського князівства.

Галицько-Волинський літопис.

Проблема освіти та науки в Київській Русі. Наукові знання княжої доби.

Значення культурних досягнень епохи Київської Русі для нашого народу.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Кирилиця, глаголиця, софійська абетка, школа книжного вчення, монастирська школа, житія, патерики, апокрифи, берестяні грамоти, літописи, ізборник, «Руська правда», билини, культова архітектура, оборонна архітектура, плінфа, мозаїки, фрески, Оранта, скоморохи, скань, зернь, перегородчаста емаль.

Тема 5. Культура Русі-України (сер. XIV-XVII ст.). Український ренесанс

Інтерпретація феномену ренесансу в українській культурі.

Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури у польсько-литовську добу.

Філософи-гуманісти – зачинателі ренесансного гуманізму в Україні XV-XVI ст. (Павло Русин із Кросна, Станіслав Оріховський-Роксолан, Юрій Дрогобич, Шимон Шимонович, Лукаш з Нового Міста).

Розвиток освіти та наукових знань в Україні в XVI-XVII ст.

Книгодрукування. Діяльність І. Федорова.

Роль братств у збереженні національно-культурних традицій українського народу.

Роль полемічної літератури в духовному житті українського народу.

Іван Вишенський – видатний представник полемічної літератури.

Ренесанс в українській архітектурі. Золотий вік львівського архітектурного ренесансу.

Витоки культури українського козацтва.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Ренесанс, реформація, гуманізм, гуманісти, братство, братська школа, сзуїти, колегія, полемічна література, унія, книгодрукування, думи, епос.

Тема 6. Стан культури України в II половині XVII-XVIII ст.

Формування моделі української культури Нового часу.

Визвольна війна як детермінанта формування нових культурних цінностей.

Становлення власної історії в творчості козацької інтелектуальної еліти.

Культурологічна і просвітницька діяльність Івана Мазепи.

Самобутні риси духовної культури Запорізької Січі.

Національна специфіка іконопису XVII – XVIII ст.

Розвиток української поезії другої половини XVII – XVIII ст.

Архетипи українського народного живопису: козак Мамай.
Формування нових світоглядних парадигм в Україні др. пол. XVII–XVIII ст.

Митці українського музичного бароко: М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель.

Стиль рококо в українській архітектурі. Андріївська церква.

Феномен Богородиці-Покрови в мистецтві і легендах козацької України.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Академія, колегіуми, бароко, козацьке бароко, мазепинське бароко, козацькі літописи, партесний спів, шкільна драма, вертеп, інтермедія, балаган, бурлескна література, панегірик.

Тема 7. Національно-культурне життя України наприкінці XVIII–XIX ст.

Основні чинники, характерні риси культурно-національного Відродження на рубежі XVIII–XIX ст.

Розвиток національно-культурного життя в Західній Україні та на Буковині. Просвіта: видавнича та наукова діяльність.

Ідеї національного відродження України в діяльності Кирило-Мефодіївського братства.

Репресії царизму проти української культури.

Реалізм в українському мистецтві.

Культурне і національне утвердження.

Громади та їх діячі, українофіли.

Внесок М. Лисенка у розвиток української музики.

Заснування Харківського та Київського університетів в Україні та їх значення як науково-культурних центрів.

Класицизм як елемент російської імперської ідеології.

Розквіт класичної архітектури в Україні.

Вінченцо і Олександр Беретті – видатні київські архітектори.

Іван Мартос – життя і діяльність.

Софіївка як видатна пам'ятка садово-паркового мистецтва.

Архітектура Батурина: історія і сучасний стан.

Трансформація козацької старшини в дворянський стан на поч. XIX століття.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Національно-культурне відродження, романтизм, історіографія, народна творчість, нова українська література, нова літературна мова, народництво, Валуєвський циркуляр, Емський указ, громади, «Просвіти», класицизм, реалізм.

Тема 8. Розвиток культури України на рубежі XIX-XX ст.

Політичний етап українського національного відродження.
Поєднання культурно-просвітницьких та політичних ідей.
Витоки модернізму в українському малярстві та архітектурі.
Архітектурний модерн: еkleктика, сецесія, конструктивізм.
Творчість художників-передвижників.
Українська література кінця XIX – поч. XX ст. та її напрямки.
Сергій Васильківський як найяскравіший представник українського реалістичного живопису.

Родина Тобілевичів та її внесок в розвиток українського театрального мистецтва.

Напрямки розвитку архітектури в Україні кінця XIX ст.

Майстри українського живопису кінця XIX ст.: І. Труш, О. Новаківський, О. Кульчицька.

Полістилізм українського живопису кінця XIX ст.

Еkleктизм в українській архітектурі.

Культурне життя України в 20-30-х роках XX ст.

Розвиток вітчизняної освіти на рубежі 20-30-х роках XX ст.

Політика українізації та її наслідки.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Реалізм, модернізм, символізм, неореалізм, неоромантизм, еkleктика, неокласицизм, політика «українізації», «розстріляне відродження», гравюра, графіка, елегія, офорт, хуторянство.

Тема 9. Умови розвитку культури України в 30-80-х рр. XX ст.

Здобутки і втрати української культури 30-х рр. XX ст.

Творці української культури в еміграції.

Культурне життя 1940–1950-ті рр. в Радянській Україні.

Соціалістичний реалізм.

Дисидентство. Літературне оновлення 1960-х рр.

НТР та сфера культури.

М.С. Грушевський, його громадська і наукова діяльність.

Лесь Курбас – видатний діяч українського театрального мистецтва.

Діяльність Української академії наук.

Особливості розвитку українського образотворчого мистецтва 70-80-х років ХХ ст.

Здобутки сучасного українського кіномистецтва. «Поетичне кіно».

Сутність терміну «соціалістичний реалізм».

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Соцреалізм, соціалістичне будівництво, уніфікація, політичний терор, репресії, шістдесятництво, дисидентство, «хрущовська відлига», самвидав, поетичне кіно.

Тема 10. Культура України в сучасних умовах

Боротьба за культурне Відродження в період розбудови української державності: традиції та новаторство.

Поява нових шкіл, груп, напрямків в мистецтві.

Основні напрямки культурної політики нашої держави в сучасний період.

Нова модерністська генерація в українській літературі.

Постмодерністські тенденції в сучасній українській культурі.

Американізація, вестернізація й русифікація масової культури на зламі ХХ-ХХІ ст.

Сучасна українська музика.

Розширення й інтенсифікації міжнародних культурних зв'язків.

Проблема культурного зламу Захід-Схід у сучасній Україні.

Творчість діячів української культури в еміграції. Внесок українства у світову культуру.

Видатні українські митці сучасності.

Реформа системи освіти: основні напрями та перспективи.

ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ:

Масова культура, молодіжні субкультури, постмодернізм, комерційні жанри в літературі, Болонський процес, плюралізм, толерантність, національна свідомість.

VIII. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Культура і суспільний прогрес.
2. Особливості українського менталітету.
3. Стилiстичні особливості скіфського мистецтва.
4. Культура міст-держав Північного Причорномор'я.
5. Людина і природа в язичному світогляді.
6. Особливості масової культури сучасної України.
7. Концепції розвитку української культури.
8. Елітарна (класична) культура сучасної України.
9. Етнос і нація. Особливості української національної культури.
10. Давньослов'янська мистецька спадщина.
11. Особливості української міфології.
12. Видатні пам'ятки культури дохристиянської доби.
13. Виникнення і поширення писемності та освіти у східних слов'ян.
14. Княжа доба: освіта й наука.
15. Започаткування українського іконопису (староукраїнський іконопис).
16. Особливості розвитку культури Галицько-Волинської Русі (XII –XIV ст.)
17. Право в Київській Русі.
18. Мистецтво скоморохів – перша сторінка в історії українського театру.
19. Братства та їх культурно-освітня діяльність.
20. Гуманістична думка в Україні.
21. Народне і декоративно-ужиткове мистецтво XIV – XVI ст.
22. Мелетій Смотрицький – публіцист, вчений і патріот.
23. Юрій Дрогобич – перший вітчизняний автор друкованої книги.
24. Юрій Немирич – типова людина епохи відродження, герой свого часу.
25. Культурно-освітня діяльність П. Могили.
26. Феофан Прокопович – «архітектор перебудови» Петра I.

27. І. Григорович-Барський – творець архітектурного барокового обличчя Києва XVIII ст.
28. Образ козака-бандуриста у народному малярстві.
29. Портретний жанр «козацької» доби.
30. Творчість Г. Сковороди.
31. Світогляд і діяльність І. Франко.
32. Український театр: аматорський, театр корифеїв.
33. Становлення української драми (Д. Тупало, М. Довгалевський, О. Кониський).
34. Стиль ампір у доробку українських скульпторів, архітекторів та художників (І. Мартос, В. Ярославський, А. Меленський, А. Лосенко, О. Венеціанов).
35. «Енеїда» І. Котляревського – триумф народної мови.
36. Національно-культурне відродження в Галичині (1816 –1918 рр.).
37. Національний український гімн «Ще не вмерла України ні слава, ні воля» та культурно-просвітницька діяльність його авторів – М. Вербицького та П. Чубинського.
38. Творча постать І. Рєпіна.
39. Український імпресіонізм.
40. Внесок родини Патонів у розвиток вітчизняної науки і техніки.
41. Внесок родини Кричевських у розвиток українського мистецтва.
42. «Неокласики» та їх ідейний натхненник М. Зеров.
43. Творчій доробок В. Винниченка.
44. Розвиток українського кінематографу.
45. Світ Катерини Білокур.
46. Творчість видатної художниці Т. Яблонської – символ української культури XX ст.
47. Історія космічних досліджень в Україні (піонер ракетної справи Олександр Шаргей (Юрій Кондратюк), В.П. Глушко, С.П. Корольов та ін.).
48. М. Леонтович та його внесок в українське музичне мистецтво.
49. Літературні течії та гуртки 20-х рр.
50. Творчість О. Довженко та його місце у світовому кіно.

51. Наука та освіта в Україні (на матеріалах Одеси).
52. Діяльність митців культури Одеси в сучасний період.
53. Микола Амосов – корифей української кардіології.
54. Етапи формування української діаспори. Культурно-просвітницька робота в діаспорі.
55. Молодіжні субкультури в Україні.
56. Характерні риси сучасного культурного життя в Україні.
57. Місце української національної культури в системі світової культури.
58. Українські культурні осередки за межами України. Дні української культури в різних державах світу.
59. Провідні діячі літератури та мистецтва сучасної України.
60. Субкультури у сучасній культурі України.

ІХ. ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З КУРСУ

Питання для підготовки до екзамену:

1. Культурологія як наука. Етапи становлення.
2. Структура культури.
3. Поняття культури.
4. Культура та цивілізація, їх взаємозв'язок.
5. Культура як об'єкт наукового аналізу.
6. Функції культури.
7. Античні погляди на культуру.
8. Переосмислення культури діячами Просвітництва.
9. Нові ідеї в працях українських діячів культури XVII – XVIII ст.
10. Погляди Т.Г. Шевченка на культурно-історичний розвиток українського народу.
11. Наукова та культурна діяльність М. Грушевського.
12. Основні концепції та погляди на розвиток культури України в сучасних умовах.
13. Біосферна концепція культури В. Вернадський.
14. Культуроантропология і соціологія культури.
15. Національне та загальнолюдське в сучасній культурі.
16. Культурологічні проблеми України в розробках діячів 20-30-х рр. XX ст.
17. Погляди М. Драгоманова з питань культури.
18. Масова та елітарна культура: проблеми взаємодії.
19. НТР та її вплив на сферу культури.
20. Релігія в духовній спадщині людства.
21. Культура і право: проблеми їх взаємодії та функціонування.
22. Культурологічні теорії П. Сорокіна та М. Данилевського.
23. Школи в культурології.
24. Соціологічна школа в культурології.
25. Символічна школа в культурології.
26. Натуралістична школа в культурології.

27. Розвиток історії української культури як наукової дисципліни.
28. Концепція А. Тойнбі.
29. Предмет курсу «Історія української культури».
30. Періодизація історії української культури.
31. Концепція О. Шпенглера.
32. Утвердження універсалізму української культури І. Франком.
33. Культура і природа: проблеми співвідношення в концепціях культурологів.
34. Культура первісного суспільства.
35. Трипільська культура.
36. Культура епохи раннього залізного віку. Кіммерійці.
37. Скіфо-сарматська культура.
38. Праслов'янський період в культурі України.
39. Формування культури східних слов'ян.
40. Культура Київської Русі X–XII ст.: причини розквіту.
41. Особливості розвитку культури Київської Русі періоду феодальної роздробленості.
42. Історичне значення та традиції культури Київської Русі.
43. Християнство, його роль і значення в розвитку культури Русі-України.
44. Виникнення та поширення писемності і освіти у східних слов'ян.
45. Розвиток наукових знань в Київській Русі. Право.
46. Літературна творчість X – XIII ст. «Слово о полку Ігореві».
47. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського (сер. XIV – сер. XVI ст.).
48. Гуманісти та їх ідеї в культурі Русі-України XV – XVI ст.
49. Культурно-національне відродження на рубежі XVI – XVII ст.
50. Культурно-освітня діяльність митців XVII ст.
51. Т. Г. Шевченко та його літературна творчість.
52. Розвиток книгодрукування в XVI – XVII ст.
53. Братства та їх роль у розвитку української культури.
54. Петро Могила та його культурно-освітня діяльність.

55. Значення творчості Г. Сковороди.
56. Культура запорізького козацтва, її самобутні риси.
57. Стан української культури у XVIII ст.
58. Розвиток театру у XVIII ст.
59. Основні стилі в архітектурі XVIII ст.
60. Нові жанри в літературі XVIII ст.
61. Мистецтво бароко в культурних процесах України XVII – XVIII ст.
62. Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – початку XX ст. та його періодизація.
63. Національно-культурний розвиток України на рубежі XVIII – XIX ст.
64. Формування нової літературної мови. І. Котляревський.
65. Т.Г. Шевченко і проблеми самоутвердження української нації.
66. Образотворче мистецтво України в XIX ст.
67. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях XIX ст.
68. Система освіти та розвиток науки у XIX ст.
69. Романтизм в культурі України XIX.
70. Внесок Лесі Українки у розвиток української культури.
71. М. Лисенко – основоположник української класичної музики.
72. Реалізм в літературі XIX ст.
73. Особливості стану модернізму розвитку культури українського народу на рубежі XIX – XX ст.
74. Культурні процеси в Україні 20 – 30-х рр. XX ст.
75. Діяльність митців культури України в 50 – 80-х рр. XX ст.
76. Стан української культури на рубежі XX – XXI ст. та перспективи розвитку.
77. Діяльність української діаспори в сфері культури.
78. «Шістдесятники» та їхній внесок у розвиток культури.
79. Явище масової культури в сучасних умовах України.
80. Феномен української радянської культури.
81. Творчий доробок О. Довженка.

82. Образотворче мистецтво модерністів початку ХХ ст.
83. Основні течії модернізму та їх прояв в українській культурі.
84. Український неоромантизм кінця ХІХ – 20-х рр. ХХ ст.
85. Постмодернізм як світоглядно-мистецький напрям.
86. Розвиток культури національних меншин в сучасній Україні.
87. Сучасна музика в Україні: стан та перспективи.
88. Політика українізації: її суть та наслідки.
89. Лесь Курбас – видатний діяч українського театру.
90. Культура українського народу в контексті європейської культури.
91. Усна народна творчість в культурі України її місце і значення.
92. Пам'ятники та діячі культури Вашого краю.
93. Сучасні тенденції розвитку української культури.
94. Меценати в культурному розвитку України.
95. Розвиток системи освіти в сучасній Україні.
96. Стан та особливості правової культури в Україні.
97. Видатні представники українського кіномистецтва. Поетичне кіно.
98. Творчість діячів культури України сучасного періоду (на вибір).
99. Українські вчені та їх діяльність в ХХ – ХХІ ст. (на вибір).
100. Нова генерація українських письменників на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Питання для підготовки до заліку:

1. Братства та їх роль у розвитку української культури.
2. Виникнення та поширення писемності і освіти у східних слов'ян.
3. Гуманісти та їх ідеї в культурі Русі-України.
4. Діяльність митців культури України в 50 – 80-х рр. ХХ ст.
5. Діяльність української діаспори в сфері культури.
6. Культура епохи раннього залізного віку. Кіммерійці.
7. Культура запорізького козацтва, її самобутні риси.

8. Культура і право: проблеми їх взаємодії та функціонування.
9. Культура Київської Русі X – XII ст.
10. Культура первісного суспільства.
11. Культурні процеси в Україні 20 – 30-х рр. XX ст.
12. Культурно-національне відродження на рубежі XVI – XVII ст.
13. Культурологія як наука. Етапи становлення.
14. Лесь Курбас – видатний діяч українського театру.
15. Літературна творчість X – XIII ст. «Слово о полку Ігореві».
16. Масова та елітарна культура, проблеми їх взаємодії.
17. Мистецтво бароко в культурних процесах України XVII – XVIII ст.
18. Національно-культурний розвиток України на рубежі XVIII – XIX ст.
19. Національно-культурний рух в західноукраїнських землях XIX ст.
20. Нові жанри в літературі XVIII ст.
21. Образотворче мистецтво модерністів початку XX ст.
22. Образотворче мистецтво України в XIX ст.
23. Основні стилі в архітектурі XVIII ст.
24. Основні течії модернізму та їх прояв в українській культурі.
25. Особливості розвитку культури Київської Русі періоду феодальної роздробленості.
26. Особливості стану модернізму розвитку культури українського народу на рубежі XIX – XX ст.
27. Політика українізації: її суть та наслідки.
28. Поняття та структура культури.
29. Постмодернізм як світоглядно-мистецький напрям.
30. Реалізм в літературі XIX ст.
31. Розвиток книгодрукування в XVI – XVII ст.
32. Розвиток культури національних меншин в сучасній Україні.
33. Розвиток наукових знань в Київській Русі. Право.
34. Розвиток системи освіти в сучасній Україні.
35. Розвиток театру у XVIII ст.

36. Романтизм в культурі України XIX.
37. Скіфо-сарматська культура.
38. Стан та особливості правової культури в Україні.
39. Стан української культури на рубежі XX – XXI ст. та перспективи розвитку.
40. Стан української культури у XVIII ст.
41. Т.Г. Шевченко і проблеми самоутвердження української нації.
42. Творчий доробок О. Довженка.
43. Творчість діячів культури України сучасного періоду (на вибір).
44. Трипільська культура.
45. Український постмодерн.
46. Умови культурного розвитку українських земель в складі Великого Князівства Литовського (сер. XIV – сер. XVI ст.).
47. Формування культури східних слов'ян.
48. Формування нової літературної мови І.Котляревський.
49. Християнство, його роль і значення в розвитку культури Русі-України.
50. «Шістдесятники» та їхній внесок у розвиток культури.

Х. ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

- 1. Яке значення мало слово «культура» в період Античності:**
 - а) поведінка, шанування;
 - б) мистецтво, наслідування;
 - в) обробіток, обробка;
 - г) поклоніння.

- 2. За О. Шпенглером, цикл кожної культури укладається в той самий часовий інтервал. Він містить у собі чотири періоди, назовіть їх:**
 - а) зародження; розквіт; старіння; смерть;
 - б) смерть, зародження, розквіт, старіння;
 - в) дитинство, отрочество, юність, смерть;
 - г) дитинство; отрочество; юність; зрілість.

- 3. Реформа щодо запровадження християнства як державної релігії була проведена:**
 - а) Ярославом Мудрим;
 - б) Володимиром Мономахом;
 - в) Данилом Галицьким;
 - г) Володимиром Великим.

- 4. Оригінальна література Київської Русі поділяється на:**
 - а) літописи, ораторська, житійна, повчальна, паломницька література;
 - б) церковна проповідь, літописи, біблійна, педагогічна література;
 - в) гімнографія, літописи, кондак, акафіст;
 - г) ікос, канон, апокрифи.

- 5. Назвіть види архітектури часів Галицько-Волинського князівства, що переважали серед інших за функціональним призначенням:**
 - а) палацова та цивільна;
 - б) фортифікаційна та культова;
 - в) фортифікаційна та палацова;
 - г) культова та цивільна.

- 6. Назвіть ім'я вихованця Києво-Могилянської академії, що став згодом митрополитом Київським та одним з найближчих радників царя Петра I у його реформаторській діяльності:**
- а) Інокентій Гізель;
 - б) Лазар Баранович;
 - в) Симеон Полоцький;
 - г) Феофан Прокопович.
- 7. За які роботи Т.Шевченко отримав у 1860 р. звання академіка:**
- а) портрет;
 - б) гравюра;
 - в) пейзаж;
 - г) автопортрет.
- 8. В якому місті було засновано перший український університет на землях, що входили до складу Російської імперії:**
- а) Харкові;
 - б) Києві;
 - в) Одесі;
 - г) Львові.
- 9. Хто з перелічених письменників працював у жанрі козацьких літописів:**
- а) Інокентій Гізель;
 - б) Іоанікій Галятовський;
 - в) Лазар Баранович;
 - г) Григорій Граб'янка.
- 10. Назвіть представника «українського поетичного кіно»:**
- а) С. Параджанов;
 - б) Ю. Ілленко;
 - в) О. Довженко;
 - г) Л. Костенко.
- 11. Назвіть українські пам'ятки культури, внесені у список ЮНЕСКО, як загальнолюдські культурні надбання:**
- а) Андріївська церква;
 - б) гончарні вироби Трипільської культури;
 - в) Софія Київська;
 - г) Києво-Печерська лавра.

12. Що означає поняття «синкретизм первісного мистецтва»:

- а) злитість, нерозчленованість діяльності й мислення людини в первісній культурі;
- б) універсальність первісного мистецтва;
- в) примітивність первісного мистецтва;
- г) націленість об'єктів живої та неживої природи душею.

13. Хто із вчених увів термін і виділив культурологію як самостійну науку:

- а) М. Вебер;
- б) Є. Дюркгейм;
- в) Л. Уайт;
- г) Цицерон.

14. Які із племен, що проживали на території України, вели кочове господарство:

- а) анти;
- б) сармати;
- в) трипільці;
- г) скіфи.

ХІ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

І. Основна література

1. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон та ін. – Київ : Наук. думка, 2001. – Т. 1. – 2001. – 1136 с.
2. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон та ін. – Київ : Наук. думка, 2001. – Т. 2. – 2001. – 848 с.
3. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон та ін. – Київ : Наук. думка, 2001. – Т. 3. – 2003. – 1246 с.
4. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон та ін. – Київ : Наук. думка, 2001. – Українська культура ХХ – початку ХХІ століть: Т. 5, Кн. 2 / ред. кол. М.Г. Жулинський та ін. – 2011. – 1032 с.
5. Історія української та зарубіжної культури : навч. посібник : рекомендовано МОН України / за ред. С.М. Клапчука. 6-те вид., виправл. і доповн. – К. : Знання–Прес, 2007. – 358 с.
6. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посібник : рекомендовано МОН України / за ред. М.М. Заковича. 5-те вид., стер. – К. : Знання, 2010. – 589 с.
7. Попович М.В. Нарис історії культури України / М.В. Попович. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
8. Українська та зарубіжна культура : підручник / за ред. В.О. Лозового. 2-ге вид. – Харків : Одиссей, 2008. – 375 с.

ІІ. Додаткова література

1. Баканурський А. Одеський період Курбаса / А. Баканурський // Південь України : Четвертий міжнар. конгрес українців (Одеса, 26-29 серпня 1999 р.) : Доповіді та повідомлення. 1999. – С. 338–343.
2. Беляєв Е. Спадкоємці і послідовники Каменяра // Українська газета. – 2006. – 21 червня (№ 25). – С. 10-19.
3. Відкритий архів : Щорічник матеріалів та досліджень з історії модерної української культури / упоряд. С. Захаркіна ; Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту, Ін-т критики. – К. : Критика, 2004. Т. 1. – 2004. – 752 с.

4. Горак Р. Іван Франко: не невічте своєї державності! : До 150-річчя з дня народження Івана Франка / Р. Горак // Культура і життя : Культурно-мистецька. – 2005. – 9 Листопад № 44. – С. 2.
5. Греченко В.А. Історія світової та української культури з тестовими завданнями : довідник для школярів та студентів / В.А. Греченко, І.В. Чорний. – К. : Літера, 2009. – 416 с.
6. Зотов В.М. Українська та зарубіжна культура : рекомендовано МОН України : словник культурологічних термінів / В.М. Зотов, А.В. Клімачова, В.О. Таран ; Запоріж. юрид. ін-т. – К. : ЦУЛ, 2009. – 264 с.
7. Історія культури України у запитаннях і відповідях / В.А. Бокань, Н.Г. Гозулова та ін. – Київ : Фотовідеосервіс, 1993-1994. (Б-ка українця) : Ч. 2. – 1994. – 95 с.
8. Історія світової та української культури : підручник для вищих закладів освіти / В. Греченко та ін. – К. : Літера, 2002. – 464 с.
9. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – Київ : Либідь, 1994. – 656 с.
10. Історія української культури : навч. посібник : рекомендовано МОН України / за ред. О.Ю. Павлової. – К. : Центр учбов. л-ри, 2013. – 341 с.
11. Історія української культури : навч. посібник : рекомендовано МОН України / В.М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. 4-те вид., стер. – К. : Знання, 2012. – 271 с.
12. Історія української культури : термінологічний словник / за ред.: Л.В. Анучиної, О.А. Стасевської, О.В. Уманець. – Х. : Колегіум, 2011. – 184 с.
13. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура : підручник : рекомендовано МОН України / М.В. Кордон. 3-тє вид. – К. : Центр учбов. л-ри, 2010. – 575 с.
14. Корнієнко Н. Лесь Курбас як завтра / Н. Корнієнко // День [укр.] : Громадсько-політична та ділова газета. – 2012. – 10 лютого / 11 лютого (№ 23/24). – С. 14–15.
15. Краснопольська Т.М. Механізм взаємодії Церкви та держави в Україні: характеристика основних елементів / Т.М. Краснопольська // Актуальні проблеми політики. – 2015. – Випуск 55. – С. 215–223.

16. Культурологія : українська та зарубіжна культура : навч. посібник : рекомендовано МОН України / за ред. М.М. Заковича. 4-те вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2009. – 589 с.
17. Маланюк Є.Ф. Нариси з історії нашої культури : Наук.–попул. вид. / Є. Ф. аланюк ; худож. В. Харченко. – К. : Обереги, 1992. – 80 с.
18. Огієнко І. Українська культура : коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко ; передм. М.Г. Жулінського. – Київ : Довіра, 1992. – 141 с.
19. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури : Навч. посібник / В.С. Полікарпов. 4-е вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2000. – 359 с.
20. Сушко А.І. Здійснення культурної політики в умовах сучасної демократичної держави / А.І. Сушко // Актуальні проблеми політики. – Одеса. Вип. 52. – 2014. – С. 289–294.
21. Сушко А.І. Проблеми формування культури історичної пам'яті в освітньому процесі / А.І. Сушко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Історія. Філософія. Політологія : зб. наук. праць. – Одеса : Фенікс, 2017. – Вип.№ 13. – С. 43-48.
22. Тимошенко Ю. Українське бароко / Ю. Тимошенко // Чумацький шлях. – 2012. – № 1. – С. 9-14
23. Українська культура в європейському контексті / Ю.П. Богуцький, В.П. Андрущенко, Ж.О. Безвершук, Л. М. Новохатько. – К. : Знання, 2007. – 679 с.
24. Українська культура, історія і сучасність : навч. посібник : рекомендовано МОН України / за ред. С.О. Черепанової. – Львів : Світ, 1994. – 456 с.
25. Українська та зарубіжна культура : навч. посібник : рекомендовано МОН України / Л.Є. Дещинський, Я.Я. Денісов, Л.В. Цубов та ін. ; за ред. Л.Є. Дещинського. 4-те вид., переробл. і доповн. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 304 с.
26. Українська та зарубіжна культура : Навч.-метод. посібник / Р.М. Вечірко, О.М. Семашко та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 367 с.
27. Українська та зарубіжна культура : Програма та плани семінарських занять / Уклад. А.І. Паньков, В.В. Барладяну-Бирладник ; ОНЮА. – Одеса : Бахва, 2001. – 20 с.

28. Шейко В.М. Історія української культури : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. 5-те вид., стер. – Київ : Знання, 2013. – 271 с.

III. Електронні інформаційні ресурси

[http:// mincult.kmu.gov.ua/](http://mincult.kmu.gov.ua/) – Міністерство культури України.

<http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

<http://books.br.com.ua/> – Підручники онлайн (розділ «Підручники з Культурології. Історії культури»).

<http://pidruchniki.com/kulturologiya/> – Навчальні матеріали онлайн. Культурологія.

<http://www.info-library.com.ua/books.html> – Електронна бібліотека підручників.

http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/INDEX_CULTUR.php – Библиотека Гумер. Культурология.

ЗМІСТ

I. ВСТУП	3
II. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ	6
III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	19
V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ для здобувачів вищої освіти в галузі знань 08 «Право».....	28
VI. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ для здобувачів вищої освіти в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	32
VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	37
VIII. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ	45
IX. ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З КУРСУ	48
X. ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ.....	54
XI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	57

Навчальне видання

**Сушко Анатолій Іванович
Краснопольська Тетяна Миколаївна**

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Навчально-методичний посібник

Макет Костюрін О.О.

Підписано до друку 10.05.2018.

Формат 60x84/16

Ум.-друк. арк. 1,68

Зам. № 1808-01.

Наклад 50 прим.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1044 від 17.09.02)
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www: law-books.od.ua